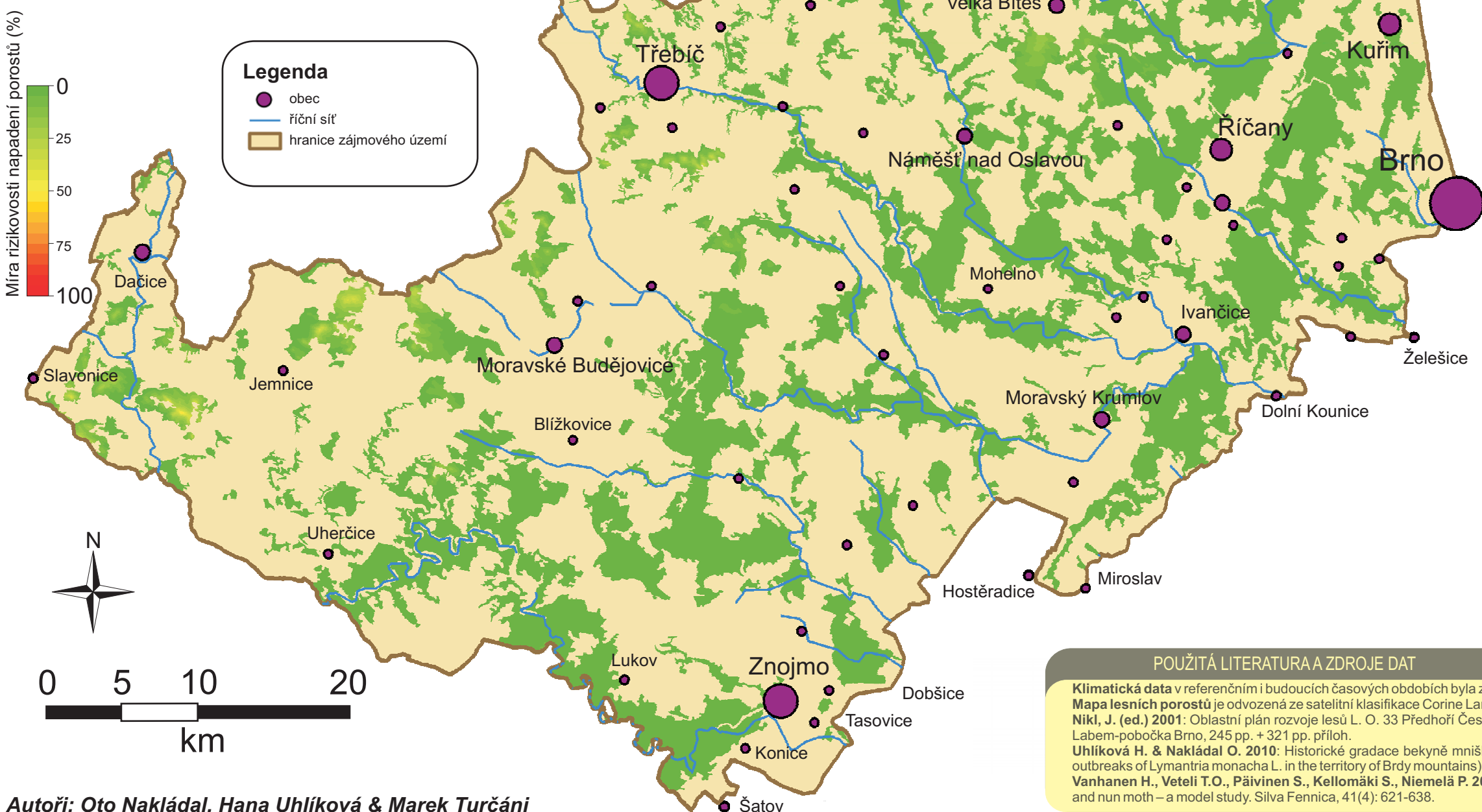
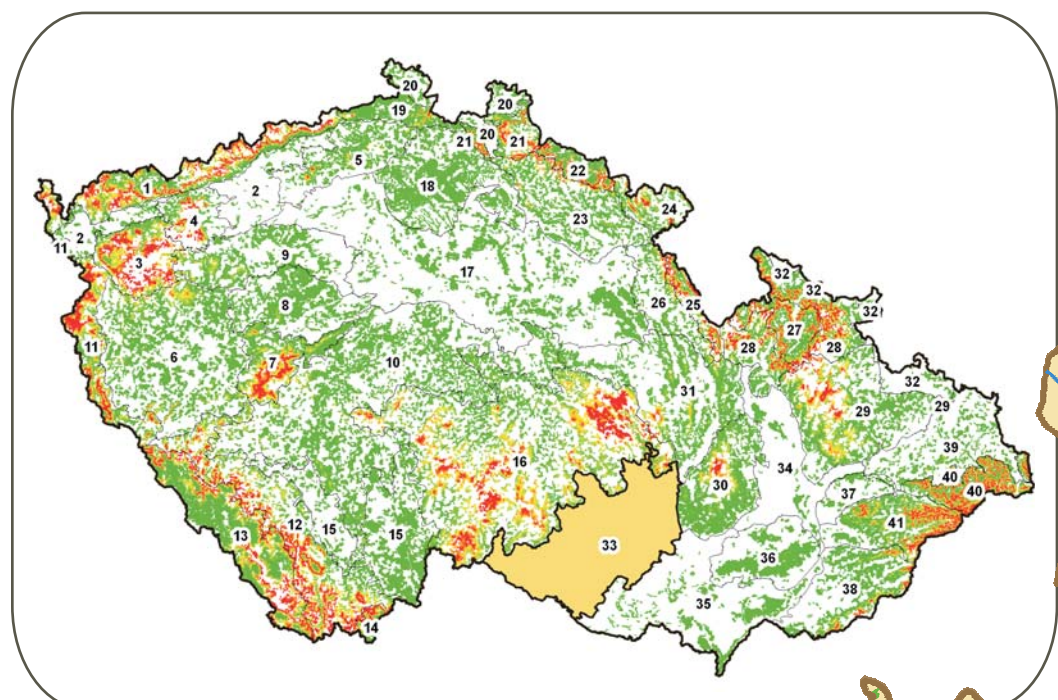

Rizikové oblasti přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha* /L./) v České republice pro období 2012-2015: PLO 33 - Předhoří Českomoravské vrchoviny

CHARAKTERISTIKA PŘÍRODNÍ LESNÍ OBLASTI 33

Plocha: 110 356 ha
Katastrální rozloha: 361 577 ha
Lesnatost: 31 %

Přírodní lesní oblast Předhoří Českomoravské vrchoviny (PLO 33) zahrnuje různorodá území rázu ploché až členité pahorkatiny s plošinami a zaříznutými skalními údolními. Reliéf charakterizují hluboká údolí Svratky a jejich větších přítoků. Reliéf je tvořen hrástí a prolomů, přičemž prolomy mají plochá konkávní dna tvořená sprašovými závějeji a návějeji. Převažující nadmořská výška činí 200-650 m n. m.

Z klimatického hlediska lze oblast charakterizovat jako převážně mírně teplou. Nejteplejší oblast se nachází na jihovýchodní straně této PLO. V chladné makroklimatické oblasti a při zatížení fyto toxickými imisemi se zvyšují předpoklady k vymrzání lesních porostů. Průměrné roční hodnoty teplot a srážek v oblasti představují 6-9 °C, 500-600 mm. Langův dešťový faktor (64-90) indikuje semihumidní srážkovou oblast.

Lesní vegetační stupně (LVS) jsou v oblasti zastoupeny 2. bukodubovým (32%), 3. dubobukovým (32%), 4. bukovým (27%), 1. dubovým (8%) a okrajové zastoupení 5. jedlobukového LVS. činí (1%) (Nikl 2001).

OBECNÉ INFORMACE

Bekyně mniška (*Lymantria monacha* /L./) je polyfágní motýl, jehož housenky jsou schopné způsobit rozsáhlé defoliace v porostech s převahou jehličnanů. Při přemnožení poškozují prakticky všechny hospodářské dřeviny kromě jasanu (*Fraxinus* sp.). V ČR se přemnožuje především v čistých smrčinách, které následkem silných žírů odumírají, a tím způsobuje velké hospodářské škody. Gradace obvykle trvá 3 roky. Po gradaci je riziko napadení porostů velmi nízké, ale postupně se v čase zvyšuje. Další gradace přichází náhle, v čemž spočívá nebezpečnost tohoto škůdce.

V podmínkách silně pokročilých gradací se mniška stává širokým polyfágem se značnou schopností migrace. Za rizikové oblasti je proto třeba pokládat také území, která se v době latence jako riziková nejeví. Mapa vylisuje rizikové oblasti pro samovolný vznik ohniska přemnožení bekyně mnišky v České republice pro období 2012-2015.

Model vznikl na základě podrobných dat LHE získaných od VLS Brdy o výskytu bekyně mnišky z let 1994-1995. Vylisování rizikových poloh respektuje optimum výskytu mnišky dané geomorfologií v podmínkách ideálních porostních charakteristik pro její vývoj, tedy porostů starších 40 let, s většinovým zastoupením jehličnatých dřevin. Vytvořené algoritmy byly aplikovány na celou Českou republiku. V rámci ČR byly vylisovány jako nejrizikovější PLO 3, 7, 16. Zvýšený nebo kalamitní výskyt mnišky v těchto PLO je signálem zvýšeného rizika napadení ohrožených porostů v PLO 33. Ohrožené porosty v rámci PLO 33 Předhoří Českomoravské vrchoviny podrobněji ukazuje mapa.

PRO LESNÍ HOSPODÁŘE

V praxi se stavy mnišky v době latence pravidelně monitorují pomocí feromonových lapačů. Značná migrační schopnost samců, kteří jsou pastí lákáni, však prostorovou představu o distribuci mnišky v porostech velmi ztěžuje a použité kontrolní či obranné mechanismy často nejsou vynakládány efektivně.

Prezentovaná mapa umožňuje daleko přesnější lokalizaci vhodných porostů pro umístění kontrolních opatření (zejména umístění trusníků a instalace feromonových lapačů). V době pokračující gradace pak může sloužit jako podpůrný nástroj pro přesnou lokalizaci obranných opatření, jakými jsou např. letecké postřiky.

Z hlediska rizika přemnožení doporučujeme sledovat populační stavy mnišky v oblastech s optimálními podmínkami pro vývoj v rámci celé České republiky (PLO 3, 7, 16).

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE DAT

Klimatická data v referenčním i budoucích časových obdobích byla zpracována v rámci projektu 6RP EU CECILIA na pracovišti ČHMÚ.
Mapa lesních porostů je odvozená ze satelitní klasifikace Corine LandCover 2000, EEA 2000.
Nikl, J. (ed.) 2001: Oblastní plán rozvoje lesů L. O. 33 Předhoří Českomoravské vrchoviny. Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem-pobočka Brno, 245 pp. + 321 pp. příloh.
Uhlíková H. & Nakládal O. 2010: Historické gradace bekyně mnišky (*Lymantria monacha* L.) na území Vojenského újezdu Brdy. (Historical outbreaks of *Lymantria monacha* L. in the territory of Brdy mountains). Zprávy lesnického výzkumu, 55: 54-58.
Vanhanen H., Veteli T.O., Päivinen S., Kellomäki S., Niemelä P. 2007: Climate change and range shifts in two insect defoliators: gypsy moth and nun moth – a model study. *Silva Fennica*, 41(4): 621-638.

Rizikové oblasti předpokládaného přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha* /L./) v České republice v roce 2030: PLO 33 - Předhoří Českomoravské vrchoviny

Legenda

- obec
- řiční síť
- hranice zájmového území

